

TASTE OF LIMMUD

*Tora is de ziel in het lichaam van de joodse gemeenschap;
iedereen die kennis wil nemen van Tora
is welkom met ons te leren.*

Sjabbat 15 augustus 2009 / 25 menachem-av 5769
Sidra Reëe, Devariem [Deuteronomium] 11:26-16:17
(Tanach blz. 375-385)

Haftara: Jesjaja 54:11-55:5
(Tanach blz. 893-894)

Vertaling: Paula Reisner
Voor het origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5768/Re'eh

REËE

Mosjee stelt het volk voor de keuze tussen de zegen door God als ze Hem gehoorzamen of vervloeking als ze dat niet doen. Vervolgens geeft Mosjee een nauwkeurige omschrijving van vele wetten, inclusief die van het Bijbelse kasjroet. Zowel bijzonderheden van het tienden heffingssysteem worden uiteengezet als van de drie Pelgrimsfeesten.

Reëe - Greg Alexander

Greg Alexander is een zaadjesplanter, creatief hergebruiker en tevens rabbijn van Temple Israel in Kaapstad.

Er is veel te zien in deze sidra, dus het is heel toepasselijk dat die *Reëe* - Zie! wordt genoemd. Hij omvat wetten tegen afgodendienst, zelfmutilatie, kasjroetregels, belastingwetten, schuldkwijtschelding en de behoorlijke behandeling van slaven. De sidra eindigt met Mosjee, die opnieuw een overzicht geeft van de juiste offers gedurende de drie Pelgrimsfeesten: Pesach, Soekot en Sjavoet.

Maar meteen aan het begin van de sidra stelt Mosjee de *Bnee Jisraël* (kinderen/het volk van Israël) voor een dramatische keuze: "*Reëe, anochi noteen lifneechem hajom beracha oeklalaa. "Reëe"- "Zie hier, vandaag stel ik u voor de keuze tussen zegen en vloek: Zegen, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de Eeuwige uw God... en Vloek, als u zijn geboden niet gehoorzaamt..."* [Devariem 11:26-28]

Onze sidra biedt de Israëlieten een keuze aan - volg de mitswot (ge- en verboden) en word gezegend of doe het niet en word vervloekt. Dat klinkt niet echt als een geweldige keuze, nietwaar? Niet bepaald wat je noemt vrijheid en individuele autonomie. Maar laten we eens nauwkeuriger naar de *pasoeek* (het vers) kijken.

"Reëe, anochi noteen lifneechem hajom beracha oeklalaa." Als je deze zin in een Hebreeuwse *oelpan* zou schrijven, zou je leraar je (hopelijk) vriendelijk wijzen op het feit dat de zin in het enkelvoud begint (*reëe* - zie!) maar dan verder gaat in het meervoud (*lifneechem*) - ik stel "u allen" (meervoud) voor zegening en vloek.

Bijna duizend jaar geleden schreef Ibn Ezra (12^e eeuw) dat deze "fout" de bedoeling had om "iedere Jood individueel

dit op het hart te drukken." Zeshonderd jaar later werd zijn korte observatie opgepikt door de Vilna Gaon (18^e eeuw) als hij onderwijst: "Als iemand tegen zichzelf zou zeggen: nu iedereen verdorven is, waarom zou ik beter zijn?" dan wordt hem verteld: "*Reëe*, Zie hier! Doe wat correct en fatsoenlijk is en let niet op wat alle anderen doen."

De beslissingen, die we als individuen maken, hebben een effect, dat veel verder reikt dan de grenzen van ons eigen leven. Gedurende de laatste driehonderd jaar hebben we gezien hoe onbeteugelde aanranding en misbruik van de natuurlijke rijkdommen van deze planeet ons een wereld heeft achtergelaten dat nu precair in de balans hangt. Zal de planeet het leven voor nog een paar generaties ondersteunen of zullen we er achterkomen dat we deze wereld net te ver over de rand hebben geduwd? Zegen of vloek? Waarvoor kiezen we?

Alles dat we besluiten te consumeren is een keuze tussen zegen of vloek. Gaan we door met het kopen van etenswaren in veel te omvangrijke verpakkingen, die meer chemicaliën dan herkenbare ingrediënten bevatten? En beseffen we dat die ingrediënten geoogst werden door onhoudbare landbouwmethoden en door onderbetaalde landbouwwerkers en vervolgens over de aardbol verscheept om een paar centen van de kosten af te halen? Of scheppen we gemeenschappen die plaatselijk verbouwde producten afnemen, bescheidener en eenvoudiger leven in contact met de aarde en die ons ondersteunen en verzekeren dat de generaties ná ons zegen verkiezen boven vloek?

Zoals het later in de sidra wordt aangegeven als er over kasjroet gesproken wordt: "U bent immers een volk, dat heilig is voor de Eeuwige uw God". [Devariem 14:21.] Laten we keuzes maken, die heilig zijn en die ons, onze gemeenschappen en de wereld waarin we leven zegening brengen.

Een andere invalshoek - Robert Owen

Deze sidra bevat een lange lijst met vogels die niet kosjer zijn [Devariem 14:11-18]; een ervan is de 'Doechifat' [14:18]. Hoewel de ArtScroll-vertaling van de Tora het woord niet vertaalt uit vrees voor onzekerheid, identificeert de grote middeleeuwse commentator Rashi de vogel als [de hop](#).

De hop is volgens de Royal Society for the Protection of Birds een exotisch uitzierende vogel, die de grootte heeft van een grote lijster. Het heeft een rozebruin lichaam, opvallende zwart-witte vleugels, een lange zwarte naar beneden afgeronde snavel, en een lange rozebruine kuif, dat het opzet als het opgewonden is. Ze planten zich niet voort in Engeland, maar een honderdtal vogels kan in het voorjaar verschijnen (meestal gespot als solitaire vogel), wanneer de vogels vanuit Afrika noordelijk naar Europa migreren en dan onderweg aan de zuidkust van Engeland landen.

Eerder dit jaar namen 155.000 mensen deel aan de verkiezing van "Israëls nationale vogel", uitgeschreven door de 'Society for the Protection of Nature in Israel. Op 30 mei 2008 kondigde president Shimon Peres aan dat de (niet-kosjere) hop de winnaar was geworden (zie ook onder de afbeelding van [de hop](#)).